

VALTIOPÄIVÄT

1942

PÖYTÄKIRJAT

I

ISTUNNOT 1—62

VALTIOPÄIVIEN ALUSTA SYYSKUUN 21 PÄIVÄÄN

HELSINKI 1942
VALTIONEUVOSTON KIRJAPAINO

Valtiopäiväin avajaiset

Eduskunnan istuntosalissa

helmikuun 3 p:nä 1942.

Pöytäkirja, joka laadittiin 1942 vuoden varsinaisten valtiopäivien avajaisissa Eduskunnan istuntosalissa tiistaina 3 p. helmikuuta 1942.

Oltuaan läsnä Suurkirkossa pidetyssä, kello 12 alkaneessa valtiopäiväjumalanpalveluksessa saapui tasavallan presidentti Risto Ryti sekä eduskunnan puhemiehet ja jäsenet eduskuntataloon. Eduskunnan jäsenet ja eduskunnan oikeusasiamies asetuivat paikoilleen eduskunnan istuntosalissa. Valtioneuvoston jäsenet saapuivat heille puhemiehen vasemmalle puolelle varatuille paikoille. Tämän jälkeen asettui puhemiehenkorokkeen oikeanpuoleiselle sivulle eduskunnan puhemies, pormestari Väinö Hakkila seurassaan allekirjoittanut eduskunnan sihteeri.

Kun kaikki olivat tulleet paikoilleen, saapui juhlamenojenohjaajan saattamana istuntosaliin tasavallan presidentti asettuen korokkeelle puhemiehen viereen.

Tasavallan Presidentti tervehdi eduskuntaa ja julisti valtiopäivät avatuiksi seuraavin sanoin:

Herra Puhemies,

Suomen kansan edustajat.

Lyhyen loman jälkeen olette Te taas saapuneet tärkeätä ja vastuunalaista tehtäväänne suorittamaan. Ensimmäisen kerran eduskunnan historiassa tapahtuu, että eduskunta kokoontuu samalla vaalikaudella neljännelle varsinaisille valtiopäiville. Loka-kuun 31 päivänä 1941 edustajanvaalien siirtämisestä annetulla lailla on nimittäin sää-

detty, että edustajanvaalit, jotka valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n 1 momentin mukaan olisivat vuonna 1942, toimitetaan säädettyssä järjestyksessä vuonna 1944. Täten eduskunta jatkaa toimintaansa samoin valtuuksin ja samoin edellytyksin kuin jos se olisi valittu vuoden 1944 vaaleihin saakka.

Nykyinen eduskunta on todellinen sota-eduskunta. Se kokoontui ensimmäisille valtiopäivilleen samanaikaisesti kuin eurooppalainen suurvaltasota puhkesi. Osan kaikista tähänastisista valtiopäivistään se on työskennellyt oman maamme ollessa sodassa ja kun se nyt aloittaa neljännet valtiopäivänsä, olemme edelleen itse sodassa ja suurvaltasota on laajentunut maailmansodaksi, jonka vertaista ei ennen ole nähty. Näin ollen on selvää, että suurin osa niistä asioista, jotka näillä valtiopäivillä tulevat eduskunnan käsiteltäviksi, välittömästi tai välillisesti johtuvat sodasta tai sen seurausilmiöistä tai muodostuvat sisällöltään sodan vaatimusten mukaisiksi. En koskettele nyt lähemmin näitä asioita. Sen sijaan lienee paikallaan lausua muutamia sanoja ulkopolitiikastamme.

Koko itsenäisyytemme ajan olemme ulkopolitiikassamme pyrkineet varmentamaan turvallisuuttamme rakentamalla ystävällisiä, luottamuksellisia suhteita kaikkiin kansoihin ja kehittämään hedelmällistä taloudellista ja sivistyksellistä vuorovaikutusta niiden kanssa. Emme ole muuta pyytäneet kuin saada rajojemme sisällä elää ja tehdä työtä rauhassa ja turvallisuudessa, kohottaaksemme kansamme yhä suurempaan henkiseen ja aineelliseen kukoistukseen. On selvää, ettei meillä ole edellytyksiä eikä voimia sekaantua suuriin kansainvälisiin riitakysymyksiin. Näin ollen on luonno-

lista, että olemme tahtoneet pysyä puolueettomina suurvaltojen välisissä ristiriidoissa. Liityimme Kansainliittoon, josta toivoimme paljon, kuten muutkin pienet kansat, rauhallisen yhteistyön kehittämiseksi ja turvallisen oikeustilan luomiseksi kansojen keskuuteen. Vuonna 1935 suuntauduimme eduskunnan yksimielisen kannan mukaisesti pohjoismaiseen puolueettomuusryhmään.

Näissä ulkopoliittisissa pyrkimyksissämme ei menestys ole meitä seurannut ja toiveissamme olemme pettyneet.

Marraskuun 30 päivänä 1939 hyökkäsi Neuvostoliitto kimppuamme tarkoituksella vallata maamme ja tuhota kansamme. Se ryhtyi hyökkäykseensä ilman vähintäkään meidän antamaamme aihetta, rikkoen kanssamme omasta aloitteestaan tekemänsä hyökkäämättömyyssopimuksen sekä muut sopimuksensa ja sitoumuksensa. Pakotettuaan meidät, jotka jouduimme yksin taistelemaan suurvallan mahtavia sotavoimia vastaan, Moskovan pakkorauhaan, se yritti käsitellä maatamme vasallivaltionaan, harjoittaen meitä vastaan jatkuvaa uhkaus- ja kiristyspolitiikkaa ja sekaantuen sisäisiin asioihimme. Kesäkuun lopussa 1941 se jälleen, jouduttuaan sotaan Saksan kanssa, hyökkäsi aseellisesti kimppuamme. Joulukuun 6 päivänä 1941 Iso-Britannia, joka oli tehnyt sotaliiton bolshevikien kanssa, Neuvostoliiton aloitteesta ja eduksi julisti dominioineen sodan meitä vastaan, vetäen siten meidät uuteen ristiriitaan. Kansainliitto ei muodostunut siksi kansainvälisen oikeustilan luojaksi ja turvaksi, jota pienet kansat siitä olivat toivoneet, vaan epäonnistui pyrkimyksissään ja on asiallisesti lakannut toimimasta. Ensimmäisen huomattavan poliittisen ratkaisunsa se teki Ahvenanmaan kysymyksessä ja myös sen viimeinen merkityksellinen teko koski Suomea. Neuvostoliiton Suomea vastaan aloittaman hyökkäyksen yksimielinen tuomitseminen ja Neuvostoliiton sulkeminen pois Kansainliiton jäsenyydestä jälkin kuin sovittavaksi seppeleeksi sen poliittisten epäonnistumisten varjostamalle handalle.

Pohjoismaiden yhteinen vilpiton puolueettomuustahto ei kyennyt turvaamaan Pohjolan kansain säilymistä suursodan ulkopuolella, sillä sen tukena ei ollut riittävää, yksituumaista aseellista voimaa. Pohjola on näköjään sirpaleina.

Pienten kansojen asema on ensimmäisen maailmansodan jälkeen jatkuvasti heikentynyt. Kansainvälinen oikeus, jolla valistuneen yleisen mielipiteen kannattamana ennen ensimmäistä maailmansotaa oli ollut huomattava arvovalta ja jota vielä maailmansodan aikanakin yleensä kunnioitettiin ja noudatettiin, on sen jälkeen yhä menetänyt merkitystään. Huolimatta sodan aikana annetuista lupauksista ei Versaillesin rauhassa kyetty luomaan turvallista kansainvälistä oikeustilaa eikä mitään tehokasta toimeenpanovaltaa kansainvälisen oikeuden tueksi. Yleinen mielipidekin on sen arvoon ja merkitykseen nähden tylsistynyt. Tähän on osaltaan vaikuttanut jo ensimmäisessä maailmansodassa tärkeäksi sota-aseeksi muodostunut ja sen jälkeen yhä kehittynyt propaganda. Sen avulla saadaan valistuneissakin maissa suuret kansanjoukot, joilla ei ole mahdollisuuksia eikä aikaa muodostaa itselleen perusteltuja mielipiteitä kansainvälisistä kysymyksistä, onaksamaan niistä käsitykset, jotka eivät vastaa koko totuutta, vaan perustuvat tarkoituksellisesti väritettyihin edellytyksiin. Samaan suuntaan vaikuttaa myöskin se, että kansainväliseen toimintaan nähden ei sovelleta samoja moraalisia vaatimuksia, joita kansalaisten keskinäisissä suhteissa noudatetaan. Tunnuslause: oikein tai väärin, maani puolesta, on ilmaus tästä käsityskannasta. Rauhan aikana vallitsee valtioiden välisissä voima- ja etusuhteissa määrätty tasapainotila. Sen särkymisen uhka vaikuttaa päättävästi väkivaltaisten menetelmien käyttämiseen. Mutta suurvaltojen joutuminen sotaan järkyttää tätä voimien tasapainoa ja antaa ulkopuolelle jääneelle, laajentumishaluiselle valtiolle tilaisuuden toteuttaa valtauspyrkimyksensä heikompiin maihin nähden. Tällaisissa olosuhteissa kansainvälinen oikeus ei ole muuta kuin viidakon oikeutta. Neuvostoliiton menettely Suomea, Baltian maita ja Rumaniaa kohtaan on tässä suhteessa kuvaava esimerkki.

Myös rauhalliselle kansainväliselle tavarainvaihdolle niin tärkeä merien vapaus on sodan aikana osoittautunut vain tyhjäksi korulauseeksi. Merien vapaus kuuluu vain niille, joilla on riittävän vahva sotalaivasto merenkulkuaan turvaamassa. Pienten puolueettomien maiden merenkulku ja kauppalait ovat kokonaan riippuvaisia sotaakäy-

vien merivaltojen mielivallasta. Talvisotamme jälkeisenä vaikeana aikana olemme mekin katkerasti saaneet tämän kokea.

Mikä sitten on kansamme tie tällaisissa olosuhteissa? Me emme voi paljoakaan nykyisiin valtaviin maailmantapahtumiin vaikuttaa eikä meidän myöskään tarvitse ottaa vastuuta niistä. Mutta tällaisinkin aikoina kannamme vain me itse täyden vastuun oman maamme kohtalosta. Me olemme viime vuosien katkerista kokemuksista oppineet, että maailma on kylmempi ja kovempi kuin rauhan aikana olimme uskoneet ja että kokonaisten kansojen käsitykset oikeasta ja västärästä voivat vaihdella sen mukaan mikä tilapäisesti katsotaan edulliseksi. Sen vuoksi meidän on säilytettävä päämme kylmänä, vältettävä tunne- ja toiveajattelua, rakennettava vain tosiasioille. Karttaen hetken laskelmointia meidän on horjumatta seurattava oikeuden, kunnian ja rehellisyyden vaatimuksia. Vain siten voimme pysyväisesti nauttia luottamusta ja arvonantoa muiden kansojen taholta. Lähimpänä päämääränämme on viedä kansamme eheänä ja elinvoimaisena nykyisten myrskyjen läpi, hankkia sille pysyvä turvallisuus ja työrauha sekä luoda siten kestävä perusta sen onnelliselle tulevaisuudelle. Mutta me emme voi odottaa, että joku toinen kansa hyvän hyvyyttään verellä ja uhrauksilla turvaisi meille kaiken tämän, meidän itse vain mukavalt aitiopaikalta seurattessamme koko ihmiskunnan järkyttävintä murhenäytelmää. Näiden meille kaikille yhteisten taotteiden saavuttamiseksi meidän on lähinnä Jumalaa luotettava ensi sijassa itseemme ja omiin ponnistuksiimme. Ja itse meidän on kannettava myös välttämättömät uhrit. Muut eivät niitä kannu, eikä kansa mitään saa ilmaiseksi. Tämä ei suinkaan saa merkitä sitä, että meidän olisi eristäydyttävä muista kansoista ja kuljettava yksin omia teitämme. Päinvastoin on vanha pyrkimyksemme rakentaa ystävällisiä suhteita kaikkiin kansoihin oikea ja me toivomme sen kerran jälleen toteutuvan. Mutta nyt se on entisessä laajuudessa mahdotonta. Sitä tärkeämpää on, että taloudellisia, sivistyksellisiä ja muita suhteita ylläpidetään ja kehitetään siellä missä se näissäkin oloissa on mahdollista. Pyrkimystemme ja vaikeuksiemme syvällisempää ymmärtämistä ja myönteistä suhtautumista maahamme onkin ilahduttavan runsaasti esiintynyt. Erikoi-

sella mielihyvällä on mainittava se myötelisyyss ja avuliaisuus, jota varsinkin Saksa sekä Ruotsi, Tanska, Italia, Sveitsi ja Unkari ovat taloudellisella alalla meitä kohtaan osoittaneet. Historian ja omien kokemustemme opetukset sekä maamme sijainti erottavat valtioiden joukosta muutamia, joihin nähden suhteemme ovat kaikkia muita tärkeämmät ja vaativat puoleltamme erikoista huomiota.

Historiamme aikana ei mikään vihollinen Venäjää lukuunottamatta koskaan ole pyrkinyt sodalla valloittamaan maataamme. Venäjä on sitävästoin käynyt tässä tarkoituksessa meitä vastaan noin 25 sotaa, muuttamat niistä kymmeniä vuosia kestäneitä raskaita sotakausia. Kokonaista kolme näistä sodista on joutunut nykyisen sukupolven kannettavaksi. Vastaisuudessakaan meidän tuskin tarvitsee pelätä valloitusyrityksiä miltään muulta taholta.

Talvisotamme oli meille puolustusotiemme kriittillisin vaihe. Yksin jääneinä, heikosti aseistettuina näytti asemamme melkein toivottomalta. Pelottomasti kävimme kumminkin epätasaiseen taisteluun. Tuhannet ja taas tuhannet parhaat miehemme menivät kuin uskonsoturien ylimaallisella valmiudella uhrikuolemaan kansansa ja isänmaansa puolesta. Heidän uhriensa muodostui asiallemme valtavaksi voimalläteeksi. Sen säteilyt tiivistivät kotirintamankin raudanlujaksi ja puhdistivat kansamme sielun, luoden lujan yhteisvastuun, keskinäisen avuliaisuuden ja epäitsekään uhrivalmiuden hengen. Tämä talvisodan henkinet perintö meidän on säilytettävä koskemattomana nykyisessäkin puolustustaistelussamme, jota Saksan ja sen liittolaisten rinnalla luottavaisin mielin käymme hyökkäävää bolshevismia vastaan. Taistelu, jonka tavote meidän kohdaltamme on oman turvallisuutemme varmentaminen, on nyt käytävä voitolliseen päätökseen, sillä bolshevismi on edelleen suurin meitä ja koko Eurooppaa uhkaava vaara. Viime aikoina on paljon puhuttu ulkoministeri Edenin ja pääministeri Stalinin välisestä Euroopan jakoa koskevasta neuvottelusta ja mahdollisesta sopimuksesta. Tämän neuvottelun tuloksesta ei käytettävissämme ole virallisia tietoja, mutta voimme viime vuosien kokemusten perusteella ilman erehtymisen vaaraa arvata Stalinin Suomea koskevat pyrkimykset. Hän tahtoo jatkaa siitä mihin

hän Moskovan pakkorauhan kautta pääsi. Ja hänen sekä alueelliset että poliittiset tavoitteensa silvotun Suomen suhteen tunnemme hyvin sotiemme väliseltä ajalta. Ulkoministeri Edenillä ei näytä olleen muistuttamista Stalinin ohjelmaan. Kaa-vailut Euroopan asiain järjestämisestä osoittavat mihin bolshevikit pyrkivät ja mihin Englanti muiden kustannuksella on valmis suostumaan. Muuta arvoa niillä ei olekaan, sillä ne eivät tule koskaan toteutumaan.

Tehokasta apua hyökkäyksen meitä kohdatessa voimme toivoa vain sellaisten maiden taholta, joille Suomen itsenäisyyden säilyminen on todellinen tärkeä etu ja jotka maantieteellisesti sijaitsevat niin, että voivat apua antaa. Tällaisia maita ovat nykyään ensi sijassa Saksa ja Ruotsi.

Ruotsin kansa on meitä historiallisesti lähempänä kuin mikään muu kansa. Ruotsi—Suomen valtakunnan tasa-arvoisena osana meillä on ollut 650 vuoden aikana ruotsalaisten kanssa yhteiset vaiheet. Meillä on samanlaiset oikeus- ja yhteiskuntakäsitykset ja kulttuuriperinteet. Taloudellinen ja sivistyksellinen vuorovaikutus on maittemme välillä aina ollut vilkas ja meitä yhdistävät toisiimme lukemattomat muut siteet. Itsenäisyytemme aikana Neuvostoliittoa vastaan käymissämme puolustussodissa ovat urhoolliset Ruotsin miehet vapaaehtoisina taistellen uudistaneet sen aseveljeyden, jolla on perinteet kaikista kansojemme yli seitsemän vuosisadan kuluessa käymistä sodista. Suomen taistelu idässä käsitetään yhä selvemmin koko Pohjolan puolustamiseksi, ja erityisesti Ruotsilla on pysyvä etu siitä, että Suomen puolustus kaikissa vaiheissa kestää. Suomelle taas on tärkeitä, että Ruotsi sekä sotilaallisesti että taloudellisesti on vahva. Näin ollen on luonnollista, että läheinen ystävyys ja luottamuksellinen yhteistyö vallitsee maittemme välillä. Me olemme kiitollisia siitä tuesta ja avusta, jota Ruotsi viimeisinä kohtalokkaina vuosina on monissa muodoissa meille antanut.

Saksa taas on ainoa suurvalta, jolla itäänpäin on välittömästi valvottavana samat edut kuin meilläkin, oman turvallisuuden varjeleminen. Meidän itsenäisyytemme säilymiseen on sillä elävä intressi, ja maantieteellisen asemansa vuoksi sillä on mahdollisuus tehokkaasti vaikuttaa meidänkin hyväksemme idässä. Suomi on vuosisatojen

aikana ollut Saksan kanssa läheisessä sivistyksellisessä ja taloudellisessa vuorovaikutuksessa. Sen mainehikkaat puolustusvoimat taistelevat uskollisina aseveljinämme imperialistista bolshevismia vastaan. Ystävälliset ja luottamukselliset suhteet Saksan ja Suomen välillä ovat näin ollen luonnolliset kaikissa oloissa. Niiden esteenä ei koskaan ole ollut se, että Saksan valtio- ja yhteiskuntajärjestys on ollut toisenlainen kuin meidän, eikä tämä seikka nytkään saa tällaiseksi esteeksi muodostua. Jokaisessa sivistysmaassa vallitsee sellainen valtio- ja yhteiskuntajärjestys, joka pohjautuu maan historiallisiin vaiheisiin ja niiden asettamiin välttämättömyyksiin sekä kansan kulloiseenkin kasvatukseen, ajatustapaan ja henkiseen rakenteeseen. Järjestelmä, joka toisessa maassa on luonnollinen ja tarkoituksenmukainen, saattaa toisessa olla soveltu-maton sen olosuhteisiin. Meidän valtio- ja yhteiskuntajärjestyksemme on monisatavuotisen historiallisen kehityksen tulos. Se pohjautuu harvinaiseen ja yhteiskunnallisesti arvokkaaseen talonpojan ikivanhaan vapauteen. Yli viisisataa vuotta ovat talonpoikamme myös edustajiensa kautta valtiopäivillä osallistuneet asiain käsittelyyn ja päättämiseen ja vieläkin aikaisemmin ovat he olleet mukana kuninkaan vaaleissa. Näistä perinteistä on nykyinen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksemme olosuhteiden kehittyessä kasvanut ja muotoutunut. Samoin kuin me pidämme luonnollisena, ettei kukaan ulkoa päin sekaannu meidän sisäisiin asioihimme eikä pyri muuttamaan sitä järjestelmää, jonka me olemme itsellemme kehittäneet ja jota me edelleen vapaasti haluamme kehittää, on meidän velvollisuutemme kunnioittaa muiden kansojen omaksumia ja hyväksi havaitsemia järjestelmiä ja jättää niistä päättäminen kunkin kansan omaksi asiaksi.

Versailles'n pakkorauhan ehdot saneltiin vihan ja kostonhimon vallassa. Sen rakennelmia onkin seurannut salaperäinen ki-rous. Ne ovat luhistuneet ja hävinneet jättäen jälkeensä pettymyksiä, katkeruutta, kärsimyksiä ja raunioita. Tämä rauha sisälsi uuden sodan siemenen ja loi ilmapiirin, jossa tästä siemenestä loogillisella välttämättömyydellä kehittyi nykyinen maailmansota. Meidän täytyy toivoa, että ne miehet, jotka tulevat nykyisten sotien jälkeen rauhanehdoista päättämään, onnistu-

vat tekemään sen vapaina vihasta ja kostonhimosta ja aikaansaamaan maailmaan sellaisen pysyvän oikeustilan, jonka turvissa myös pienet kansat voivat elää ja tehdä työtä ilman pelkoa ja puutetta.

Toivottaen valtiopäivien työlle Korkeimman johdatusta ja siunausta julistan vuoden 1942 valtiopäivät avatuiksi.

Herr Talman! Representanter för Finlands folk! Efter en kort mellantid ha Ni åter anlänt för att fylla Eder viktiga och ansvarsfulla uppgift. För första gången i riksdagens historia händer det, att man under samma valperiod samlas till en fjärde ordinarie riksdag. Genom lagen om uppskjutande av riksdagsmannaval, given den 31 oktober 1941, stadgas det nämligen, att de riksdagsmannaval, som enligt 3 §:s 1 moment av riksdagsordningen bort äga rum år 1942, i stadgad ordning förrättas år 1944. Sålunda fortsätter riksdagen sin verksamhet med samma fullmakter och under samma förutsättningar som om den varit vald ända till 1944 års val.

Den nuvarande riksdagen utgör en verklig krigsriksdag. Den samlades till sin första session samtidigt som det europeiska stormaktskriget bröt ut. En del av alla dess sessioner hittills ha hållits medan vårt eget land varit i krig, och nu, då den påbörjar sin fjärde session, äro vi själva alltjämt i krig, och stormaktskriget har utvidgats till ett världskrig, vars like ej tillförne har skådats. Det är sålunda klart, att större delen av de frågor, som under denna session komma att behandlas av riksdagen, direkt eller indirekt härleda sig från kriget eller dess följdföreteelser eller till sitt innehåll äro anpassade efter krigets fordringar. Dessa frågor berör jag nu icke närmare. Däremot torde några ord om vår utrikespolitik vara på sin plats.

Under hela vår självständighetstid ha vi i vår utrikespolitik strävat efter att säkra vår trygghet genom att uppbygga vänskapliga, förtroendefulla relationer med alla nationer samt genom att utveckla en fruktbringande ekonomisk och kulturell växelverkan med dem. Vi ha icke begärt något annat än att inom våra gränser få leva och arbeta i fred och trygghet, för att höja vårt folk till en allt större andlig och materiell blomstring. Det är klart att vi varken ha förutsättningar eller krafter att

blanda oss i stora internationella tvistefrågor. Under sådana förhållanden är det naturligt, att vi velat hålla oss neutrala i konflikterna stormakterna emellan. Vi anslöto oss till Nationernas förbund, på vilket vi, i likhet med andra små nationer, ställde stora förhoppningar vad beträffar utvecklingen av det fredliga samarbetet och skapandet av ett betryggt rättstillstånd mellan nationerna. I enlighet med riksdagens enhälliga uppfattning orienterades vår utrikespolitik år 1935 mot den skandinaviska neutralitetsgruppen.

I dessa våra utrikespolitiska strävanden ha vi icke följts av framgång och våra förhoppningar ha gäckats.

Den 30 november 1939 anföllos vi av Rådsunionen, som hade för avsikt att erövra vårt land och förgöra vårt folk. Den gick till angrepp utan att vi givit ringaste anledning därtill, i det den bröt den med oss på dess eget initiativ ingångna nonaggressionspakten samt sina övriga fördrag och förbindelser. Efter att ha påtvungit oss, som ensamma fingo kämpa mot stormaktens väldiga truppstyrkor, tvångsfreden i Moskva, försökte den behandla vårt land som sin vasallstat, i det den utövade mot oss en oavbruten hotelse- och utpressningspolitik och inblandade sig i våra inre angelägenheter. Då den i slutet av juni 1941 invecklats i krig med Tyskland, gick den åter till väpnat anfall mot oss. Storbritannien, som ingått militärförbund med bolshevikerna, förklarade jämte sina dominer oss krig den 6 december 1941 på initiativ av och till fördel för Rådsunionen, och drog oss sålunda in i en ny konflikt.

Nationernas förbund blev icke den skapare av internationellt rättstillstånd och icke det skydd, som de små nationerna hoppats på, utan misslyckades i sina strävanden och har de facto upphört med sin verksamhet. Dess första betydande politiska avgörande gällde Ålandsfrågan och även dess sista betydelsefulla handling berörde Finland. Det enhälliga fördömandet av det anfall, som Rådsunionen igångsatt mot Finland, och Rådsunionens uteslutande ur medlemskapet i Nationernas förbund bildade en krans av försonande blomster på dess av politiska misslyckande beskuggade grav.

De nordiska ländernas gemensamma, redbara neutralitetsvilja kunde icke trygga

Nordens länder från att dragas in i stormaktskriget, när den icke hade bakom sig en tillräcklig, koordinerad vapenmakt. Norden är till synes splittrat.

De små nationernas ställning har efter det första världskriget oavbrutet försvagats. Den internationella rätten, som, uppburen av en upplyst opinion, före det första världskriget hade haft en anmärkningsvärd auktoritet och som man ännu under världskriget allmänt respekterade, har sedan dess alltmer förlorat sin betydelse. Oaktat de löften man under kriget gav, kunde man genom freden i Versailles varken skapa något tryggt internationellt rättstillstånd eller någon effektiv verkställande makt till stöd för den internationella rätten. Även den allmänna opinionen har förslöats med avseende på dess värde och betydelse. Härtill har i sin mån inverkat den propaganda, vilken redan under det första världskriget gestaltade sig till ett viktigt krigsvapen och som därefter alltmer utvecklats. Även i upplysta länder förmås genom denna stora folkmassor, som varken ha möjligheter eller tid att bilda sig motiverade åsikter i internationella frågor, tillägna sig begrepp om dessa, som icke motsvara hela sanningen, utan grunda sig på avsiktligt färglagda förutsättningar. I samma riktning inverkar även det, att man icke i den internationella verksamheten tillämpar samma moraliska fordringar, som tillämpas i medborgarnas inbördes relationer. Rätt eller orätt, för mitt land, är ett uttryck för denna uppfattning. Under fredstid råder i makt- och intresseförhållandena staterna emellan ett visst jämviktsläge. Faran att detta skall rubbas inverkar återhållande på användandet av våldsmetoder. Men då stormakterna råka i krig, spolieras detta jämviktsläge och ger åt en utomstående, expansionslysten stat tillfälle att förverkliga sina erövringsplaner gentemot svagare nationer. Under sådana förhållanden är den internationella rätten ingenting annat än en djungellag. Rådunionens beteende mot Finland, de baltiska länderna och Rumänien är ett belysande exempel på detta.

Även den för det fredliga internationella handelsutbytet så viktiga friheten på haven har under krigstid visat sig vara blott en tom, grann fras. Havens frihet hör blott dem till, som ha en tillräckligt stor krigs-

flotta att skydda sin sjöfart. De små neutrala ländernas sjöfart och handelsfartyg äro helt beroende av de krigförande sjömakternas godtycke. Även vi ha bittert fått erfara detta under den svåra tiden efter vårt vinterkrig.

Vilken är då vårt folks väg under sådana förhållanden? Vi kunna icke stort inverka på de väldiga världshändelserna av i dag och behöva ej heller taga ansvaret för dem. Men också under dessa tider bära blott vi själva fullt ansvar för vårt eget lands öde. Vi ha av de senaste årens bittra erfarenheter lärt oss, att världen är kallare och hårdare än vad vi tidigare under fredens dagar trott och att hela nationers uppfattning om rätt och orätt ofta kan variera enligt vad som tillfälligtvis anses fördelaktigt. Därför måste vi hålla vårt huvud kallt, undvika känslor och önsketänkande, basera allt på fakta. Utan att hänge oss åt beräkningar för ögonblicket böra vi orubbligt följa rättens, hederns och redlighetens fordringar. Blott därigenom kunna vi varaktigt åtnjuta andra nationers förtroende och uppskattning. Vårt närmaste mål är, att föra vårt folk enligt och livskraftigt genom tidens stormar, bereda det varaktig trygghet och arbetsfred, och därigenom skapa en hållbar grund för dess lyckliga framtid. Men vi kunna icke vänta, att något annat folk av sin egen godhet skulle med blod och offer värna allt detta för oss, medan vi själva från en bekväm åskådarplats följde med det mest uppskakande drama mänskligheten upplevat. För att uppnå dessa för oss alla gemensamma mål skola vi näst Gud lita på oss själva och våra egna ansträngningar. Och själva skola vi även bära de oundgängliga offren. Andra bära dem ej, och ett folk får ingenting till skänks. Detta får ingalunda betyda att vi borde isolera oss från andra nationer och gå ensamma vår väg. Tvärtom, vår strävan sedan gammalt att upprätthålla vänskapliga förbindelser med alla nationer är riktig, och vi önska att den engång åter skall förverkligas. Men nu är detta omöjligt att genomföra i samma utsträckning som förr. Desto viktigare är det, att ekonomiska, kulturella och övriga relationer upprätthållas och utvecklas där det under dessa förhållanden är möjligt. I glädjande utsträckning har också framträtt en djupare förståelse och en positiv inställning

till våra strävande och våra svårigheter. Med särskild tillfredsställelse bör nämnas det tillmötesgående och den hjälpsamhet, som särskilt Tyskland samt Sverige, Danmark, Italien, Schweiz och Ungern visat oss på det ekonomiska området. De lärdomar historien och våra egna erfarenheter givit oss samt vårt geografiska läge särskilja från övriga stater några, till vilka våra relationer äro viktigare än till alla andra och som fordra särskild uppmärksamhet från vår sida.

Under hela vår historia har ingen fiende med undantag av Ryssland någonsin strävat efter att erövra vårt land. Ryssland har däremot i denna avsikt fört mot oss omkring 25 krig, av vilka några tunga, tiotal år omfattande krigsperioder. Av dessa krig har den nuvarande generationen fått tre på sin lott. Icke heller torde vi i framtiden ha att frukta ockupationsförsök från något annat håll.

Vårt vinterkrig var för oss det mest kritiska skedet av våra försvarskrig. Lämna ensamma, svagt beväpnade såg vårt läge nära nog hopplöst ut. Oförfärade gingo vi dock ut i den ojämna kampen. Tusende och åter tusende av våra bästa män gingo med troskämpens överjordiska offervillighet i döden för sitt folk och sitt fosterland. Deras offerdöd utgjorde en mäktig kraftkälla för vår sak. Återglansen härav sammansvetsade även hemmafronten och renade vårt folks själ, i det den skapade en anda av fast solidaritet, inbördes hjälpsamhet och osjälvisk offervillighet. Detta andliga arv från vinterkrigets dagar böra vi förvalta oförvanskat även under vår nuvarande försvarstrid, som vi vid Tysklands och dess bundsförvanters sida med tillförsikt utkämpa mot den anfallande bolshevismen. Denna strid, vars mål för vårt vidkommande är säkrandet av vår trygghet, måste nu föras till ett segerrikt slut, ty bolshevismen är fortfarande den största fara, som hotar oss och hela Europa. På senaste tid har det talats mycket om utrikesminister Edens och statsminister Stalins underhandlingar och eventuella avtal angående Europas uppdelning. Till vårt förfogande finnas inga officiella uppgifter om resultatet av denna underhandling, men vi kunna med ledning av de senaste årens erfarenheter utan fara att misstaga oss ana Stalins strävanden beträffande Finland.

Han vill fortsätta vidare från det han genom Moskvafreden uppnådde. Och vi känna från tiden mellan våra krig väl till hans territoriella och politiska mål gentemot det stympade Finland. Utrikesminister Eden tyckes icke ha haft något att anmärka mot Stalins program. Planerna på en uppdelning av Europa utvisa vart bolshevikerna sträva och huru långt England på andras bekostnad är berett att tillmötesgå dem. Annat värde ha de icke heller, ty de komma aldrig att förverkligas.

En effektiv hjälp vid ett mot oss riktat anfall kunna vi hoppas på endast från sådana länder, som ha ett verkligt intresse av att Finlands självständighet bevaras, och som geografiskt äro så belägna att de äro i stånd att giva dylik hjälp. Sådana länder äro i detta nu främst Tyskland och Sverige.

Den svenska nationen står oss historiskt närmare än något annat folk. Som en jämbördig del av riket Sverige-Finland ha vi under 650 år haft gemensamma öden med svenskarna. Vi ha likartade rätts- och samhällsuppfattningar samt kulturtraditioner. Mellan våra länder ha städse rätt livliga ekonomiska och kulturella relationer och vi förenas med varandra genom otaliga andra band. I de försvarskrig vi under vår självständighetstid utkämpat mot Rådsunionen, ha tappra svenska män såsom frivilliga förnyat det vapenbrödraskap, som har traditioner från alla de krig våra folk fört under sju sekler. Finlands strid i öster uppfattas allt klarare som ett försvar av hela Norden, och särskilt Sverige har ett bestående intresse av att försvaret av Finland håller i alla skiften. För Finland återigen är det av vikt att Sverige såväl i militärt som ekonomiskt avseende är starkt. Sålunda är det naturligt, att en nära vänskap och ett förtroendefullt samarbete råder emellan våra länder. Vi äro tack samma för det stöd och den hjälp Sverige under de senaste ödesdigra åren i många former givit oss.

Tyskland åter är den enda stormakt, som åt öster har samma intressen att bevaka som vi, värnandet av den egna tryggheten. Beståndet av vår självständighet utgör för Tyskland ett levande intresse och tack vare dess geografiska läge har det möjligheter att i öster effektivt verka också för vår sak. Under århundraden har Finland stått

i en intim kulturell och ekonomisk växelverkan med Tyskland. Dess frejdade soldater kämpa som våra trogna vapenbröder mot den imperialistiska bolshevismen. Vänskapliga och förtroendefulla förbindelser mellan Tyskland och Finland äro sålunda självfallna under alla förhållanden. Den omständigheten att Tyskland stats- och samhällsordning varit olik vår egen, har ej någonsin varit och får ej heller nu bli något hinder för dem. I varje kulturland råder den stats- och samhällsordning, som grundar sig på landets historiska öden samt på folkets uppföstran, tänkesätt och intellektuella struktur. En samhällsordning, som i ett land är naturligt och ändamålsenligt, kan i ett annat vara oförenlig med dess förhållanden. Vår stats- och samhällsordning är resultatet av en månghundraårig historisk utveckling. Den grundar sig på den sällsynta och socialt värdefulla urgamla bondefriheten. Under mer än fem sekler ha våra bönder även genom sina representanter deltagit vid handläggandet och beslutandet av ärenden på riksdagar och de ha ännu tidigare varit med vid konungaval. Ur dessa traditioner har vårt nuvarande stats- och samhällsskick efter hand vuxit fram och tagit sig form. På samma som vi finna naturligt, att ingen utifrån blandar sig i våra inre angelägenheter eller försöker ändra det samhällssystem vi för oss utbildat och som vi fritt önska vidare utveckla, på samma sätt är det vår skyldighet att respektera de system andra folk omfattat och godtagit och överlämna beslutandet om dem till varje folks ensak.

Villkoren vid tvångsfreden i Versailles dikterades under inverkan av hat och hämndbegär. Allt vad man där konstruerade upp har följts av en hemlig förbannelse. Allt har rasat ihop och försvunnit lämnande besvikelse, bitterhet, lidanden och ruiner i sina spår. Denna fred bar inom sig fröet till ett nytt krig och skapade en atmosfär i vilken detta frö med logisk nödvändighet måste växa fram till det nuvarande världskriget. Vår bestämda förhoppning är, att de män, vilka en gång efter detta krig bestämma fredsvillkoren, lyckas göra det obundna av hat och hämndbegär och skapa ett så beskaffat, bestående rättstillstånd i världen, att även de små nationerna i dess hägn kunna leva och arbeta utan fruktan och nöd.

I det jag tillönskar riksdagens arbete Den Högstes ledning och välsignelse förklarar jag 1942 års riksdag öppnad.

Avauspuheeseen vastasi eduskunnan puolesta.

Puhemies H a k k i l a lausuen:

Kunnioitettava Herra Tasavallan Presidentti.

Alkaessaan työn uusilla valtiopäivillä on eduskunta tietoinen ajan vakavuudesta ja tehtävien vaikeuksista. Tämä tietoisuus ei kuitenkaan saa masentaa mieltämme eikä vaikuttaa ehkäisevästi työhömmme. Isänmaamme asema on moraalisesti luja ja sen puolustajien asia oikea. Kansamme ei ole annettu elää rauhassa, sen ilolla suoritettun työn karussa maassa on väkivalta keskeyttänyt ja pakottanut raivaajat puolustamaan elämäänsä, ja aseita turvaamaan rauhansa. Armeijan suojatessa urheudellaan rajojamme on meidän kaikkien muiden tehtävä oma osuutemme ja kestävä yhteisvoimin ne rasitukset ja vaikeudet, jotka meistä riippumattomat olosuhteet meille sanelevat. Verratessamme nykyistä asemaamme siihen, missä olimme vuosi sitten alkaessamme silloin valtiopäivätyötämme, on meillä täysi syy nöyrään kiitollisuuteen. Silloinen painajaistilanne on poistunut ja me tiedämme nyt, että jos maailmassa mieltään olot järjestää oikeuden, kohtuuden ja edes alkeellisenkaan rehellisyyden vaatimukset huomioonottaen, niin meidän vapautemme ja itsenäisyytemme täytyy säilyä. Sen oikeuden me olemme itse itsellemme hankkineet ja ansainneet sellaisella tavalla, että se ikuisiksi ajoiksi takaa meille paikan vapaiden kansakuntien piirissä.

Avauspuheessanne Te, Herra Tasavallan Presidentti, olette selvästi osoittanut, että maamme koko itsenäisyyden ajan, jolloin olemme saaneet vapaasti määrätä asioitamme, olemme me vakaasti harrastaneet hyvän sovun, rauhan ja ystävyyden säilyttämistä suhteissamme ulkovaltoihin. Pienenä kansana olemme tunteneet sen olevan velvollisuutemme ja sitä on vaatinut myös aseamme nuorena valtiona. Kansamme tyyni, asiallisuutta ja maltillisuutta harrastava luonne on aina takeena siitä, että meidän maamme viimeiseen asti koettaa rauhan ja sovinnon tietä saada erimielisyydet

poistetuiksi ja väärinkäsitykset selvitettyiksi. Arkoja ja tinkimättömiä me olemme ainoastaan vapaudestamme ja oikeudestamme saada itse elää omaa elämäämme omalla maaperällämme. Loistavista sotilaallisista saavutuksistamme huolimatta ei missään maassa tervehditä rauhankellojen soittoa vilpittömämmin kuin omassa maassamme, kunhan ne vaan julistavat ja takaavat täyden turvallisuuden ja vapauden ajan palanneen maailmaan.

Rauhan ja sovinnollisuuden symbolina on maamme läntinen raja, joka todella esikuvallisella tavalla eroittaa ja yhdistää Pohjolan sivistysvaltiot toisistaan. Sensijaan on itäinen rajamme vuosisatoja ollut maalemme alituisen vaaran ja rauhattomuuden tyyssija. Sieltä on meitä vastaan aina uhkunut hyinen kylmyys ja sortajan vapauttamme vaaniva petollinen kavaluus. Suomalainen on aina ollut pakoitettu suuntaamaan katseensa idän vaaroihin. Nykyinen bolshevistinen imperialismi on vihdoin sodan verisin keinoin ryhtynyt tuhoamaan maamme itsenäisyyttä. Bolshevismi uhkaa kuitenkin paitsi meitä myös koko Eurooppaa. Syntyneessä sodassa on, kuten Te, Herra Presidentti, lausuite, syntynyt taistelu, jonka tavote meidän kohdaltamme on oman turvallisuutemme varmentaminen ja joka siksi on käytävä voitolliseen päätöseen. Viime vuodet ovat tämän tehneet selväksi jokaiselle Suomen kansalaiselle ja

luoneet puolustusrintamamme ehyeksi ja kestäväksi.

Eduskunta tulee nyt alkavilla valtiopäivillä työskentelemään saman hyvän yhteisymmärryksen merkeissä kuin aikaisemminkin. Me luotamme maamme tulevaisuuteen ja tulemme omalta osaltamme tekemään voitavamme käyttääksemme kansan meille uskomia valtuuksia niin, että siitä koituu mahdollisimman suurta hyötyä valtakunnallemme. Olen vakuuttunut siitä, että eduskunnan kaikkia jäseniä elähdyttää harras pyrkimys eduskunnan täyttä luottamusta nauttivan hallituksen kanssa ehyessä yhteistyössä selviytyä vaikeuksistamme. Yhtyen lausumaanne toivomukseen, että maailmansodan päättymistä seuraa vapauden ja turvallisuuden varmentuminen myös pienille kansoille, on minulla kunnia Eduskunnan puolesta tervehtiä Teitä, Herra Tasavallan Presidentti.

Kun tämä oli tapahtunut, poistui tasavallan presidentti juhlamenojenohjaajan saattamana istuntosalista, minkä jälkeen valtioneuvoston jäsenet sekä eduskunnan puhemies ja jäsenet ynnä oikeusasiamies ja kutsuvieraat lähtivät salista.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

E. H. I. Tammio.